

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента – кандидата юридичних наук, доцента

Дрок Ірини Сергіївни

на дисертацію

Гудим Інги Володимирівни

«Адміністративно-юрисдикційні провадження в адміністративному процесі»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за
спеціальністю 081 «Право»

Трансформація наукових поглядів на теоретичні основи адміністративного права в цілому та адміністративного процесу зокрема, враховуючи імплементацію європейських стандартів у цій правовій сфері, є основоположними умовами наукового розвитку галузі адміністративного права. Це зумовлює необхідність теоретичного осмислення нових реалій, що виникають у вітчизняній правовій системі, визначення характеру функціонування та розвитку державних інститутів у правовому контексті шляхом реалізації принципу верховенства права.

В Україні актуальною є проблема систематизації адміністративно-процесуальних норм, що обумовлено практичним їх застосуванням. У зв'язку з цим адміністративно-правова доктрина має визначити закономірність та особливості інституціоналізації адміністративних проваджень як невід'ємної частини адміністративного процесу.

Водночас адміністративно-юрисдикційна діяльність як процедура, що здійснюється уповноваженими особами та пов'язана з прийняттям індивідуальних рішень у конкретних правових конфліктах, спорах чи порушеннях, завжди привертала увагу науковців через свої правові наслідки.

Сказане підтверджує актуальність обраного дисертанткою напрямку наукового дослідження та визнання його таким, що заслуговує на увагу представників наукової спільноти.

В межах дисертаційного дослідження Гудим І.В. здійснено актуальне наукове узагальнення теоретичних підходів та практичних проблем, пов'язаних із визначенням правової природи, поняття та класифікації адміністративно-юрисдикційних проваджень в адміністративному процесі, а також надано загальну

характеристику окремим видам таких проваджень, виділені їх особливості.

Здійснюючи оцінку наукового рівня дисертації та наукових публікацій здобувача, слід відмітити, що дослідження є структурованим, логічним, послідовним, відповідає заявленій меті та поставленим завданням у роботі.

На виконання задач дослідження в межах дисертації було з'ясовано правову природу адміністративно-юрисдикційних відносин; визначено місце та роль адміністративно-юрисдикційних проваджень в структурі адміністративного процесу; сформульовано поняття, окреслені властивості та надано класифікацію адміністративно-юрисдикційних проваджень; розглянуто нормативно-правове регулювання адміністративно-юрисдикційних проваджень; уточнено перелік суб'єктів адміністративно-юрисдикційних проваджень та їх процесуальну правосуб'єктність; охарактеризовано стадії як структурні елементи адміністративно-юрисдикційного провадження; з'ясовано місце провадження у справах про адміністративні правопорушення в системі адміністративно-юрисдикційних проваджень та його характерні ознаки; уточнено принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення; охарактеризовані дисциплінарні провадження як різновид адміністративно-юрисдикційних проваджень; встановлено сутність та особливості провадження у зв'язку із застосуванням заходів адміністративного примусу; запропоновано комплекс заходів правового та організаційного забезпечення адміністративно-юрисдикційних проваджень, спрямованих на підвищення ефективності реалізації їх завдань.

Про достатній рівень оволодіння методологією наукового дослідження для виконання поставлених завдань свідчить використання системи загальних та спеціальних методів наукового пізнання. За допомогою логіко-семантичного методу поглиблено понятійний апарат дослідження, наслідком чого стало визначення понять «адміністративна юрисдикція», «адміністративно-юрисдикційне провадження», «адміністративна процедура», «адміністративно-деліктне провадження», «адміністративно-юрисдикційні відносини» (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 3.1). Для з'ясування правової природи адміністративно-

юрисдикційних відносин та побудови на їх основі проваджень авторкою використовувались методи аналізу і синтезу (підрозділи 1.1-1.3). Названі методи використовувалися також для уточнення місця та ролі адміністративно-юрисдикційних проваджень в структурі адміністративного процесу.

Формально-юридичний метод у комплексному поєднанні з методом логічного аналізу дозволив всебічно вивчити наявну систему правових норм, що регулюють адміністративно-юрисдикційні відносини, та окреслити напрями удосконалення законодавства в досліджуваній сфері відповідно до сучасних умов розвитку держави (розділ 2).

За допомогою системно-структурного та системно-функціонального методів охарактеризовано суб'єктів адміністративно-юрисдикційних проваджень та їх процесуальну правосуб'єктність (підрозділ 2.2). Статистичний і документальний аналіз застосовувались для визначення недоліків нормативно-правового регулювання адміністративно-юрисдикційних проваджень (підрозділ 2.1), а також визначення шляхів їх усунення (с. 25).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому засвідчила, що структура рукопису дисертації, запропонована Гудим І.В., є цілком обґрунтованою і відповідає класичному науковому підходу. Вдало сформульовано мету та задачі дослідження, сформульовані об'єкт і предмет дослідження відповідають темі дисертаційної роботи. Обраний спосіб структуризації дисертаційної роботи дозволяє змістовно й послідовно розглянути проблемні та дискусійні питання і завдання, визначені автором.

Перший розділ роботи присвячено здійсненню аналізу правової природи, поняття та видів адміністративно-юрисдикційних проваджень. Авторкою з'ясовано ознаки юрисдикції, які надають їй якісну своєрідність та визначають її сутність. Окремо встановлено, що у процесуальному відношенні адміністративна юрисдикція заснована на принципах юрисдикційної діяльності взагалі та включає правову оцінку поведінки учасників адміністративно-правових відносин, а також застосування до них у необхідних випадках заходів державно-владного примусу.

Заслуговує на увагу удосконалення авторкою теоретичних положень щодо:

- 1) визначення понять: «юрисдикція»; «адміністративна юрисдикція», «адміністративно-юрисдикційні відносини», «провадження у справах про адміністративні правопорушення»; «дисциплінарне провадження», «адміністративне провадження за скаргами»; 2) розмежування понять «адміністративно-юрисдикційні провадження» та «адміністративно-неюрисдикційні провадження»; «адміністративний процес» та «адміністративно-юрисдикційне провадження»;

В межах другого розділу вивчено правові та організаційні основи здійснення адміністративно-юрисдикційних проваджень, що дозволило сформулювати загальні опори для подальшого дослідження конкретних видів адміністративно-юрисдикційних проваджень.

Розширеною та ґрунтовною вважаємо запропоновану класифікацію суб'єктів адміністративно-юрисдикційних проваджень за: а) характером їх процесуального статусу; б) порядком здійснення компетенції; в) обсягом предметної компетенції; г) характером функціональної компетенції; д) видами таких проваджень; е) рівнями, на яких діють органи та посадови особи адміністративної юрисдикції.

У третьому розділі охарактеризовано та визначено особливості здійснення окремих видів адміністративно-юрисдикційних проваджень: провадження у справах про адміністративні правопорушення, провадження з розгляду скарг, дисциплінарне провадження та провадження у зв'язку із застосуванням заходів адміністративного примусу.

Варто відзначити, що зміст дисертації виграє за рахунок наведених авторкою практичних прикладів, які підкріплюють зроблені висновки та узагальнення. Крім того, проведений аналіз окремих аспектів правових засад здійснення юрисдикційних повноважень державних органів зарубіжних держав та міжнародних організацій (наприклад, Франція, Німеччина, Естонія, Іспанія, Європейський Союз тощо) (с. 123, 124, 140) свідчить про віднесення теоретичних питань вітчизняної науки до проблем міжнародного рівня.

Підтримуємо думку автора щодо нетрадиційності запропонованого нею виділення провадження у зв'язку із застосуванням заходів адміністративного примусу в якості окремої складової адміністративно-юрисдикційних проваджень (с. 172, 182).

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів, при ознайомленні з дисертацією здобувачки, а також з її публікаціями за темою дослідження, не викликає сумніву. Кожний розділ дисертації завершується достатньо узагальненими висновками, що розкривають основні наукові досягнення, що на думку авторки заслуговують на увагу (с. 81-83, 119-120, 184-186).

У результаті проведеного дослідження Гудим І.В. наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукової задачі, що полягає у визначенні сутності, змісту і видів адміністративно-юрисдикційних проваджень, їх місця та ролі в адміністративному процесі на основі аналізу чинного законодавства України та практики його реалізації, а також в розроблено конкретні практичні рекомендації та наукові пропозиції щодо розвитку й удосконалення зазначеного виду процесуальної діяльності.

Достатній рівень наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження, що в концентрованому вигляді знайшли відображення у сформульованих здобувачкою наукових положеннях, висновках і рекомендаціях, забезпечений застосуванням комплексу наукових методів, що відповідають об'єкту, предмету, меті і задачам дослідження; здійсненням публікації наукових статей у 4 фахових виданнях та апробації основних ідей дослідження на 7 науково-практичних заходах.

Водночас при викладенні матеріалів дисертації виявлено окремі лексичні, граматичні, орфографічні помилки, логічні неточності викладення матеріалу в деяких підрозділах та висновках до розділів, які не мають принципового характеру, можуть бути легко усунуті та не впливають на зміст дисертації.

У цілому, при визнанні належного науково-теоретичного рівня роботи Гудим І.В. та її практичної значущості, слід зауважити, що це не виключає

наявності критичних зауважень щодо окремих висновків та пропозицій авторки, зокрема, таких, як:

1. Виокремлення особливостей адміністративно-юрисдикційного провадження з розгляду скарг (підрозділ 3.2) та провадження у зв'язку із застосуванням заходів адміністративного примусу (підрозділ 3.4), а також узагальнених ознак дисциплінарних проваджень (підрозділ 3.3), дозволило б підвищити рівень наукового обґрунтування зроблених у роботі висновків та продемонструвало цілісне уявлення авторки про предмет дослідження та розкриття його у повному обсязі.

2. Авторка у роботі неодноразово наголошує на такій властивості адміністративно-юрисдикційних проваджень, як стадійність, однак конкретно не визначає стадії таких запропонованих нею видів проваджень, як провадження з розгляду скарг (підрозділ 3.2), дисциплінарне провадження (підрозділ 3.3) та провадження у зв'язку із застосуванням заходів адміністративного примусу (підрозділ 3.4). Висловлення власної думки підкріпленої аргументами та прикладами, підсилило б теоретичну та практичну складову дисертації.

3. Здійснюючи теоретичний аналіз стадії як елементу адміністративно-юрисдикційного провадження, здобувачкою не було запропоновано узагальнених визначень таких понять, як «стадія», «етап» та «дія», які є структурними елементами адміністративно-юрисдикційного провадження та складають його систему. Ґрунтовне відпрацювання цієї складової дослідження дозволило б уникнути ототожнення деяких з цих понять, що подекуди можна побачити в роботі (с. 60, 110).

4. У підрозділі 2.2 дисертації «Суб'єкти адміністративно-юрисдикційних проваджень та їх процесуальна правосуб'єктність» авторка визначила систему таких суб'єктів та механізм реалізації ними правоздатності та дієздатності, проте достатньо поверхнево описала зміст деліктоздатності таких суб'єктів. Здобувачці треба було більше приділити увагу розкриттю змісту елементів правосуб'єктності суб'єктів адміністративно-юрисдикційних проваджень та проілюструвати її реалізацію або відсутність її реалізації на практиці.

Незважаючи на наведені зауваження, ознайомлення з дисертацією Гудим І.В. дає підстави для її позитивної оцінки, а зауваження не знижують наукової цінності дослідження, мотивують та спрямовують подальшу наукову розробку обраного здобувачкою напрямку наукового пошуку та мають потенціал для використання в освітньому процесі, нормотворчій діяльності та практичній роботі.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертація Гудим Інги Володимирівни «Адміністративно-юрисдикційні провадження в адміністративному процесі» являє собою закінчену науково-дослідну працю, що відповідає науковій спеціальності, за якою вона виконана. Дисертація Гудим І.В. є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну та практичну спрямованість, містить низку нових науково-обґрунтованих результатів у галузі адміністративного права, відповідає вимогам Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а отже роботу може бути рекомендовано до розгляду та захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

**Рецензент –
Т.в.о. завідувача навчально-наукової
лабораторії з дослідження проблем
превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент**

Ірина ДРОК

**Підпис засвідчую:
Проректор Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

Олександр ЮНІН